

Gastvrij Netwerkdag

ONTMOETINGSMOMENT VRIJWILLIGERS VOOR MENSEN OP DE VLUCHT
22/04/2023

Deelnemer: "Warme ontmoeting met deelgenoten, mensen die zich inzetten voor mensen die in ons land veiligheid en bestaanszekerheid zoeken. Ik trof zo veel vormen aan van gastvrijheid, hulpvaardigheid, en niet in het minst van politiek engagement."

Op zaterdag 22 april 2023 organiseerden de regiocoördinatoren de jaarlijkse Gastvrij Netwerkdag, een ontmoetingsmoment voor vrijwilligers die mensen op de vlucht ondersteunen in Vlaanderen en Brussel.

Het evenement vond plaats in Buurtcentrum Lousbergs in Gent. Het programma zag er als volgt uit.

10u: onthaal met koffie en thee

10u40: welkom

10u40-12u30: inspirerende praktijken voor mensen zonder wettig verblijf.

12u30-14: lunch voorzien door de Rode Lotus. Ondertussen konden de vrijwilligers netwerken en uitwisselen aan verschillende kletsputten met diverse thema's.

14u-14u45: live muziekoptreden door Ehsan Yadollahi met Iraanse klanken.

Doorheen de dag konden mensen zich aansluiten op ons online ontmoetingsplatform voor vrijwilligers [We Welcome](#).

Inspirerende praktijken

Huis 4B

De eerste inspirerende praktijk, "Huis 4B" in Gent, stelde vrijwilligster Evelyne Huughe voor. "Huis 4B" is een vrouwenhuis dat een toevluchtsoord biedt aan vrouwen die dakloos zijn en nergens steun kunnen vinden. Het huis is een project van de Gentse vrijwilligersorganisatie [Hart voor Vluchtelingen](#).

"De 4B's staan voor bad, bed, brood en begeleiding", legde Evelyne uit. Momenteel krijgen er 12 jonge vrouwen een tijdelijk onderkomen. Ze hebben elk hun eigen kamer, zodat ze tot rust kunnen komen en privacy hebben. Terwijl voorziet de organisatie begeleiding voor de vrouwen om hen de kans te geven een goede toekomst op te bouwen.

Er kwam meteen de vraag hoe ze dit organisatorisch aanpakken. Evelyne antwoordde dat het niet altijd gemakkelijk is. Evelyne: "het zijn 12 bewoners met een eigen wil en gewoontes. Er zijn geen concrete afspraken rond wie kookt of wanneer. We proberen zoveel mogelijk voedsel te recupereren met de hulp van de perspectiefbegeleider. Zij is enkele dagen per week aanwezig, zodat we problemen direct kunnen aanpakken. Problemen komen er doordat mensen gefrustreerd zijn met hun situatie. Hierdoor kunnen ze zich ergeren door kleine dingen die moeilijk gaan in het huis. Daarnaast hebben we een vertrouwenspersoon. We merken dat het hebben van een vertrouwenspersoon en perspectiefbegeleider veel openheid creëert."

Een team van een 40-tal gemotiveerde vrijwilligers en drie voltijds betaalde werkrachten, gefinancierd door de stad, maakt het project mogelijk.

De financiering door de stad kwam er door samenwerkingsovereenkomsten met de stad Gent (waaronder het OCMW). De samenwerking met de stad lokte vragen uit bij de andere vrijwilligers.

Zo vroeg iemand zich af hoe afhankelijk ze zijn ten aanzien van de politiek in Gent. Evelyne legde uit dat de financiële steun protest tegen de politiek niet in de weg staat. Evelyne: "we durven vaak tegen hun schenen te stampen. Maar dat neemt niet weg dat we ook door dezelfde deur moeten kunnen om dingen te kunnen realiseren."

Iemand anders vroeg zich af hoe ze anticiperen op de verkiezingen. Evelyne antwoordde dat de uitslag onvoorspelbaar is en dat ze hopen dat de stad solidair kan blijven.

Er was daarnaast interesse om samenwerking met het OCMW te verbeteren. Zo kwam de vraag of Evelyne de samenwerkingsovereenkomst kon delen met andere vrijwilligersgroepen uit andere steden of gemeentes. Je kan hiervoor Evelyne contacteren via: evelyne@ehvv.be.

Ondertussen zijn er in twee jaar tijd, vier positieve beslissingen, twee bewoners die uitgestroomd zijn en twee bewoners die nog op zoek zijn naar een eigen woning.

Een Hart voor Vluchtelingen help nieuwkomers bij hun zoektocht naar een woning. Meteen kwam de vraag hoe ze de zoektocht naar een woning voor grote gezinnen aanpakken. Een collega van Evelyne legde uit dat ze werken op twee manieren. Enerzijds schuimen ze het internet af. Anderzijds huren ze in naam van de VZW, om de woning dan onder te verhuren. Zo moet de eigenaar zich minder zorgen

maken of de huur zal betaald worden. De manier van werken zorgde voor naambekendheid, waardoor verhuurders makkelijker warm te krijgen zijn. Ze hebben ook middelen van de stad Gent om op zoek te gaan naar een woning voor erkende vluchtelingen.

Ze proberen ook dialoog te voeren met de stad rond leegstand om op korte termijn leegstaande gebouwen te gebruiken voor woningen, zoals woonboxen. In Gent komen er drie *tiny houses* en een container. De bedoeling is om een draaiboek te creëren over hoe leegstand op korte termijn omgevormd kan worden in tijdelijke laagdrempelige woningen (vergunningen, verplaatsingen boxen).

Ten slotte gaf Evelyne aan dat er nood is bij jonge mannen voor een gelijkaardig "Huis 4B project". Hiermee bedoelt ze dat er nood is aan een initiatief waar mannen een eigen kamer hebben. Initiatieven vanuit de stad die opvang aanbieden aan hen, voorzien dit namelijk niet.

Collectief Liègeois de Soutien aux Sans-Papiers

Na Evelyne sprak Ingrid, vrijwilligster bij Collectief Liègeois de Soutien aux Sans-Papiers. Dat is een collectief van een 100-tal burgers die opkomt voor de rechten en ondersteuning van mensen zonder wettig verblijf in Luik.

De voornaamste standpunten van het collectief zijn regularisatie en de toegang tot huisvesting van en voor mensen zonder wettig verblijf (MZWV). Daarnaast willen ze vooroordelen rond MZWV doorbreken door workshops te organiseren en MZWV te betrekken bij culturele projecten.

Ingrid begon te vertellen hoe het collectief tot stand kwam in 2015 en welke stappen ze sindsdien ondernamen. Ingrid: "om het recht op huisvesting te eisen voor de MZWV in Luik, hebben we samen met hen een gebouw bezet. Om tot een oplossing te komen, sloten we een officieus akkoord met de

stad dat de MZWV konden verblijven in een voormalige tuinbouwschool. Toen we ook daar weg moesten hebben we verschillende petities en betogingen gelanceerd en georganiseerd. Met succes, want de burgemeester vertelde ons dat hij zich wilde engageren om een oplossing te vinden.”

Uiteindelijk stelde de stad in 2020 zes woningen en subsidies om energiekosten te betalen ter beschikking. Ingrid: “het is een akkoord dat elk jaar vernieuwd moet worden. Gelukkig is dat tot nu toe gebeurd, desondanks de overstromingen en energiecrisis.”

Onmiddellijk kwam de vraag of er een vooruitzicht is op een verlening van meerdere jaren. Ingrid antwoordde dat dit geen optie is voor de stad. Een kritische stem vroeg zich af of de stad het gebouw tijdelijk aan hen ter beschikking stelt, omdat ze nog niet weten wat ze met het gebouw willen doen. Ingrid antwoordde dat ze een duurzame oplossing met de stad willen vinden en ze hiervoor gebouwen zullen blijven bezetten.

Ook stelde iemand de vraag of ze geen schrik hebben van een aanzuigefect. Ingrid: “we moesten een lijst maken met het aantal mensen die in elk huis verbleef. We mogen geen nieuwe mensen meer toevoegen, ook al worden ze geregulariseerd en komt er een nieuwe plek vrij.” Op dit ogenblik vangen ze 60 mensen op zonder wettig verblijf.

De andere vrijwilligers merkten op dat Luik altijd al een stad geweest is waar MZWV terecht konden. Zo vertelde iemand dat het eigen is aan mensen in Wallonië om uit te komen voor de rechten van MZWV, terwijl Vlamingen dit eerder als een taboe zien. Een andere vrijwilligster vertelde hoe ze ooit in contact kwam met MZWV die naar Luik afzakten, omdat ze wisten dat de politie hun verblijf daar niet controleert.

Aansluitend hierop ontwikkelde het collectief een ‘*carte ardente*’, gebaseerd op de ‘Zurich city card’. Dat is een kaart die ze aan MZWV geven en die als identiteits- en woonplaatsbewijs dient. De kaart is geen verblijfsdocument, maar geeft hen toegang tot verschillende basisdiensten van de stad. Door de kaart aan MZWV te geven willen de vrijwilligers hen een identiteit geven en inclusief burgerschap bevorderen. Het collectief doet een oproep aan andere steden en gemeenten om uit te wisselen over dit initiatief.

Deelnemer: “De twee heel verschillende projecten uit Luik en Gent lieten zien wat samenwerken en volharden kunnen bereiken en gingen uitleg over de vele moeilijkheden en obstakels niet uit de weg.”

Presentatie Vluchtelingenwerk Vlaanderen – ‘België zit vol’ campagne

Na het horen van twee inspirerende vrijwilligerspraktijken, zette onze communicatiemedewerker Dimitri Vandezande het programma voort.

Het doel van de campagne is om in aanloop van de verkiezingen te tonen dat ons land ‘vol’ zit met mensen die solidair zijn voor mensen op de vlucht. De campagne bestaat uit twee delen. Het eerste deel wil zoveel mogelijk handtekeningen en voornamen verzamelen van solidaire burgers via de website [Belgiezitvol.be](https://belgiezitvol.be). Op Wereldvluchtelingendag (20 juni) zullen we alle voornamen publiceren op

een krachtige manier. Daarnaast zal er een interactieve kaart komen die gastvrije gemeentes in de verf zal zetten. Het tweede deel blijft nog een verrassing.

Dimitri toonde de affiches, die ook jullie kunnen krijgen en verspreiden via: Dimitri@vluchtelingenwerk.be.

Deelnemer: “Ik kon kennismaken met de regioverantwoordelijke van Limburg hetgeen in de toekomst voor een toegevoegde waarde zou kunnen zorgen! Ook was ik aangenaam verrast door de knappe mediacampagne van Vluchtelingenwerk Vlaanderen met een opvallende affiche!”

Presentatie Vluchtelingenwerk Vlaanderen – verduurzaming regiocoördinatoren

Hierna vertelde onze directeur Tine Claus over de verduurzaming van de vijf regiocoördinatoren die Vluchtelingenwerk Vlaanderen in het voorjaar van 2022 aanwierf. Ze ondersteunen vrijwilligers voor mensen op de vlucht in elke Vlaamse provincie en Brussel.

Het is de missie van Vluchtelingenwerk om hun functie te verduurzamen door ze structureel te verankeren in de organisatie. Vluchtelingenwerk gelooft immers in het belang en de meerwaarde van vrijwilligers bij het verwelkomen en de inclusie van mensen op de vlucht/nieuwkomers in de samenleving. Daarom willen we jullie actief ondersteunen en omkaderen, door actief aanwezig te zijn in de regio's. Concreet willen we minstens één persoon per provincie

kunnen blijven inzetten.

Daarnaast willen we enerzijds onze vrijwilligerswerking verduurzamen en verbreden. Zo bouwen we verder op het aanbod dat bestaat, vernieuwen we en voegen we aanbod toe. Ook zetten we het vrijwilligerswerk in de kijker, want wie vrijwilligerswerk doet met mensen op de vlucht of geïnteresseerd is om vrijwilliger te worden moet weten dat die bij ons terecht kan en waarvoor.

Anderzijds weten we uit ervaring dat dynamieken en werkingen met mensen op de vlucht sterk van elkaar kunnen verschillen. Zowat iedere regio heeft zijn eigenheid en verbindt lokale dynamieken. Die vormen een meerwaarde die we zeker willen behouden in het versterken van vrijwilligersinitiatieven. We zetten dan ook in op het creëren van specifiek aanbod per regio. Daarnaast blijven de regiocoördinatoren ten dienste van maatwerk op lokaal niveau, vormen ze de link tussen het vrijwilligersaanbod en formele actoren, bieden ze antwoorden op concrete vragen en capteren ze signalen voor het beleid. Ten slotte werken we een strategie uit om de vrijwilligersgroepen te diversifiëren.

Lunch en kletsputten

Na een boeiende voormiddag kon iedereen aanschuiven aan het uitgebreide lunchbuffet voorzien door de [Rode Lotus](#), een Gentse vzw die zich inzet voor mensen met weinig middelen.

Ondertussen konden vrijwilligers uitwisselen over verschillende tafels door een vraag te trekken uit een van de kletsputten. Er waren zes verschillende thema's.

De eerste kletsput zat vol met vragen over het recent ingevoerde **netwerk-en participatietraject** (NPT) of 'vierde pijler'. Febe, integratieconsulent bij het Agentschap Integratie en Inburgering (AgII), leidde de conversatie in goede banen.

Het NPT is een traject van die verplichte inburgeraars moeten afleggen om hun attest van inburgering en integratie te behalen. Het traject houdt in dat ze 40 uur deelnemen aan activiteiten (vrijwilligerswerk, stage, etc.) om hun netwerk te vergroten. De activiteiten moeten plaatsvinden in een Nederlandstalige context en hun sociaal netwerk verruimen. Het Agll is de organisatie die het traject uitvoert door de inburgeraar tijdens het traject te begeleiden.

Het is de taak van de gemeente om het activiteitenaanbod in de gemeente kenbaar te maken. De trajectbegeleider van het Agll volgt het traject van de inburgeraar op. De vraag die daarop volgde was: “wat als het de inburgeraar niet lukt?” Febe antwoordde dat er in principe een termijn is van drie jaar om het traject af te leggen. De inburgeraar mag zelf kiezen wanneer ze de 40u inplant. Het Agll kan de termijn van drie jaar verlengen. Iemand vroeg hierbij wat de rol is van de VDAB in Vlaanderen wanneer de inburgeraar bijvoorbeeld een stage wil doen. Febe benadrukte dat het belangrijk is dat binnen elke gemeente alle verschillende actoren die activiteiten kunnen aanbieden of faciliteren rond de tafel zitten. De verantwoordelijke in de regio of gemeente/stad is hier verantwoordelijk voor. Je kan de juiste persoon vinden online via de website van het [Agll](#).

De tweede kletsplot ging over de **plaats van de vrijwilliger in het ondersteuningsnetwerk** van de nieuwkomer. We sommen voor jou even de belangrijkste punten op die in het gesprek naar voor kwamen. Onze regiocoördinator uit Limburg Orhan Kilic begeleidde de tafel.

Ten eerste stellen we vast dat vrijwilligers die mensen op de vlucht ondersteunen een hulp zijn voor de maatschappelijk assistenten, omdat zij zo ontlast worden van bepaalde hulpvragen. Ook zorgt een informeel netwerk van rondom een vluchteling voor een snelle integratie. Daarom moeten eerstehulpverleners oog hebben voor vrijwilligers en hen betrekken bij de ondersteuning die ze aan nieuwkomers bieden. Lokale besturen kunnen dit doen door bijvoorbeeld een vrijwilligerswerking uit te bouwen, vrijwilligersinitiatieven te steunen en samen rond de tafel te zitten.

Ten tweede stellen we vast dat goede en betrokken vrijwilligers vaak taken opnemen, die toebehoren aan maatschappelijke assistenten. Dit kan zelfs zo ver gaan dat de vrijwilliger de “regierol” in de hulpverlening en integratie overneemt van de maatschappelijk assistent. Dit ontstaat vooral bij vluchtelingen met multi-aspect problematieken waarbij verschillende instanties betrokken zijn of gezinnen met kinderen met vele soorten noden. Het gevaar hierbij is dat je je goede vrijwilligers snel opbrandt of nieuwe vrijwilligers afschrikt. Jij als begeleider moet zorgen voor uw vrijwilliger en ook waken over zelfzorg. Er moeten grenzen zijn.

Ten slotte benadrukten we dat het aangewezen is dat de vrijwilliger en de vluchteling een gelijkwaardige verhouding aannemen. Hiermee bedoelen we dat een vrijwilliger de nieuwkomer best niet te veel bemoedert, want zo duw je de persoon in een passieve, ontvangende of afhankelijke positieve. In de plaats daarvan is het aangewezen dat de vrijwilliger de persoon zoveel mogelijk stimuleert om zelf dingen te doen. Een goede begeleiding betekent niet alleen problemen oplossen, maar de inzet en engagement bij de vluchteling vergroten. Jullie kunnen er een gezamenlijke leer- of ontdekkingstocht van maken.

De derde kletsplot bevatte een uitwisseling rond de huidige **opvangcrisis**, waar mensen op de vlucht die recht hebben op opvang geen opvang krijgen. Onze directrice Tine Claus gaf uitleg en beantwoorde jullie vragen.

Eerst stonden we eerst stil bij het ruimere kader. Wereldwijd zijn nog nooit zoveel mensen op de vlucht geweest (meer dan 100 miljoen). Aansluitend hebben we op nationaal niveau een federaal regeerakkoord waarin de toepassing van correcte procedures, kwaliteitsvolle opvang en het efficiënt beheren van schommelingen bij het aantal asielaanvragen vooropgesteld zijn. Helaas zien we deze

ambities niet vertaald in de praktijk. Momenteel zijn er een 3.000 mensen op de wachtlijst van Fedasil, met recht op opvang maar zonder opvangplaats. De wachttijd bedraagt gemiddeld vier maand voor ze een opvangplaats krijgen en de prognoses zijn niet geruststellend.

Oorzaken van deze crisis zijn in de eerste plaats de lengte van de asielpcedure, het jarenlange jojo beleid – en dus het gebrek aan bereidheid bij lokale besturen om opvangplaatsen te creëren – en het gebrek aan politieke wil om (nood)oplossingen te verwezenlijken.

Vanuit Vluchtelingenwerk ondersteunen we naar best vermogen de slachtoffers van de opvangcrisis via de Startpuntwerking. Een jaar geleden startte de fysieke *legal helpdesk* op waar al meer dan 5.500 bezoekers terecht konden voor juridische bijstand. Daarnaast doen we aan politiek lobbywerk en strategisch procederen.

Maar ook vrijwilligers kunnen een heel belangrijke rol spelen in het bijdragen aan oplossingen voor de opvangcrisis. Hierbij bespraken we verschillende oplossingen, zoals het beroep doen op gastgezinnen, de ondersteuning van vrijwilligers en buddywerking en het creëren van vijf plaatsen per gemeente. Ook het Netwerk Solidaire Steden en Gemeenten kwam aan bod als manier om lokale besturen warm te maken voor het nemen van gastvrije initiatieven die o.a. als doel hebben de opvangcapaciteit uit te breiden.

Deelnemer: “Enerzijds het gevoel samen voor een gemeenschappelijk doel te gaan, anderzijds via ontmoeting eigen blik kunnen verruimen. Jezelf in vraag kunnen stellen of juist bevestigd zien in de inzichten die je m.b.t. de vluchtelingenproblematiek hebt.”

De vierde kletsplot ging over **huisvesting** en begeleidde Julien Aernoudt, actief binnen Orbit vzw.

Er ging veel aandacht naar leegstand. De opvang van tijdelijk ontheemden heeft namelijk aan het licht gebracht dat een aanzienlijk aantal panden die in afwachting van sloop of renovatie leegstaan, kunnen worden ingezet voor de huisvesting van nieuwkomers. Deze leegstand is zowel een gegeven op de private als sociale huurmarkt.

Hiernaast werd ook duidelijk dat er in Vlaanderen enorm veel woningen onderbewoond zijn. In Vlaanderen bestaat een stedenbouwkundige melding ‘Tijdelijk Wonen’ waarmee eigenaars hun woning voor een periode van drie jaar kunnen opsplitsen voor de huisvesting van erkende vluchtelingen. Hoewel dit instrument zich wendt tot deze leegstaande woonruimtes, zorgt het gebrek aan bekendheid en omkadering voor een drempel in het opschalen.

Hiernaast hadden we het ook over een structurele kentering in het woonbeleid naar een evenwichtige woningmarkt met een groter aandeel sociale woningen. Er moet ook meer geïnvesteerd worden in instrumenten die de toegang tot de private huurmarkt vergroten voor kwetsbare huurders zoals erkende vluchtelingen. Werk aan de winkel dus!

De vijfde kletsplot ging verder op het thema **mensen zonder wettig verblijf**. Wat uitdrukkelijk naar boven kwam waren enerzijds hun mentale problemen. Anderzijds organisaties die op zoek zijn naar handvaten of aanbod rond mentaal welzijn voor MZWV. Onze regiocoördinator Oost-Vlaanderen Julie Weyne begeleidde het gesprek.

Onze laatste kletsput ging dieper in op de principes van ‘*Other Talk*’, een driejarig programma van 11.11.11 en Vluchtelingenwerk Vlaanderen, met als doel nuance in het gepolariseerde migratiedebat in Vlaanderen te brengen. *Other Talk* wil mensen die zich tussen de tegenpolen van het debat bevinden weer bij de conversatie betrekken en verdere polarisering tegenhouden. Onze communicatiemedewerker Dimitri Vandezande was de begeleider van het gesprek.

We stelden verschillende vragen aan elkaar, zoals “wat betekent verbindend communiceren voor jou?”, “hoe zou jij reageren tijdens een gesprek met een kennis die aangeeft dat Vluchtelingen profiteren en daarom naar België komen?” “zijn er bepaalde beelden over migratie die vaak de media herhaalt en denk je dat die gevolgen hebben - welke beelden zouden verbindend werken?”, “op welke manier kunnen wij positieve bijdragen van migranten meer in beeld brengen?”

We vonden het belangrijk dat iedereen zijn eigen mening kan zeggen, dat we eerlijk zijn tegen elkaar en actief luisteren naar elkaar. Vertrekken vanuit een gemeenschappelijke waarde kan het gesprek opentrekken. Tonen dat er negatieve en positieve kanten zijn aan een migratieverhaal kan leiden tot wederzijds begrip stelden we vervolgens vast. Ten slotte vinden we dat positieve verhalen naar buiten brengen kan bijdragen aan een positieve beeldvorming van mensen op de vlucht in de samenleving.

Wil je meer weten over ‘Other Talk’, contacteer dan onze medewerker Alix via alix@vluchtelingenwerk.be.

Muziek en leestip

Met een laatste kop koffie sloten we de dag af met een muzikaal optreden van [Ehsan Yadollahi](#).

Onze bewegingsmedewerkster Griet Jacques maakte jullie ook warm voor onze recent uitgebrachte brochure ‘**inspirerende praktijken van vrijwilligers voor vrijwilligers**’.

Mensen op de vlucht kunnen op vrijwilligers rekenen om die stappen te zetten die nodig zijn voor het uitbouwen van een nieuw leven. De uitdagingen waar zij voor staan situeren zich op vele domeinen van het dagelijkse leven: van het in orde brengen van administratieve taken tot het Nederlands onder de knie krijgen, van een rijbewijs behalen tot een woning vinden, enzovoort.

Wat vrijwilligers allemaal doen om mensen op de vlucht extra te steunen, verzamelden we in 14 interessante praktijken en handige tips uit vrijwilligersorganisaties actief in Vlaanderen en Brussel. Met dit overzicht zoomen wij in op de creativiteit van vrijwilligerswerkingen en hopen wij jou te inspireren! Wij wensen je alvast veel leesplezier.

Je kan de brochure online lezen of bestellen via [onze website](#).

Feedback

We verzamelden de voorbije weken jullie feedback over de Gastvrij Netwerkdag editie 2023. We delen ze graag.

In drie woorden beschreven jullie de netwerkdag als; interessante contacten, nieuwe inzichten, ontmoeting, informatie, gemoedelijk, gezellig, rijk programma, evenwichtig, inspirerend, begeistertend, informatief, motiverend, verrijkend, hartelijk, solidair, geëngageerd, ondersteunend, gezellig, interessant, efficiënt, hoopgevend, versterkend, goede sfeer, goede en organisatie, prachtige muziek.

Deelnemer: "inspirerende voorbeelden. Hoopgevend door de aanwezigheid van gelijkgezinde mensen voor hetzelfde doel."

De netwerkdag blijkt ook zeker voor herhaling vatbaar, al dan niet in dezelfde formule en andere thema's. Dankjewel alvast voor jullie suggesties, die nemen we zeker mee naar volgend jaar!